

Cum relansam economia și o pregatim pentru viitor? Dezvoltarea este o alegere, nu o întâmplare

România, alături de Vietnam și India, formează grupul de state care au impresionat, la nivel global, în ultimul deceniu cu performanțele economice. Au urcat spectaculos în clasamentul global al complexității economice și au înregistrat totodată creșteri ale PIB de peste 80%. Concluzia rezulta din analiza Indicelui Complexității Economice dezvoltat de Harvard University și ne da o lecție importantă: creșterea puternică depinde de complexitatea economică, adică de o economie diversificată în domenii cu valoare mare.

Astfel, relansarea economică care este foarte necesară și de care se discută în aceste zile se poate realiza pornind de la aceste concluzii. Planurile de relansare economică implementate de România în ultimii ani au fost adesea generale și fără să aibă în vedere transformările majore pe care lumea le traversează, aduse în special de tehnologii. De exemplu, ediția din acest an a PwC CEO Survey arată că cei mai mulți lideri de companii se întreabă dacă reușesc să țină pasul cu acest avans pentru a-și păstra relevanța în viitor. Aceeași întrebare ar trebui să și-o pună și guvernele.

Ce înseamnă o economie complexă?

Indicele Complexității Economice efectuat de Harvard măsoară sofisticarea economiilor pe baza structurii exporturilor. Cu cât exportă mai multe categorii de produse sofisticate, pe care le produc puține țări, cu atât economia unei țări este mai complexă. Spre exemplu cel mai sus se afla echipamentele industriale pentru prelucrarea metalului, transformatoarele electrice sau componentele electronice de precizie.

Complexitate ridicată înseamnă valoare adăugată mai mare și salarii mai mari. Conform celor mai recente date INS, câștigurile medii nete în ramuri precum fabricarea calculatoarelor, autovehiculelor sau produselor farmaceutice, sunt cu 25-35% mai mari decât media industriei.

Astfel, pentru a crește economia și nivelul general de bunăstare economică trebuie stimulată dezvoltarea industriilor complexe. Statisticile indică o corelație puternică între creșterea complexității și ritmul de creștere economică. Per total, 50 de țări care și-au crescut complexitatea economică în ultimii zece ani au înregistrat o creștere economică medie de 50%. La polul opus, 50 de țări care și-au redus complexitatea au avut o creștere medie de doar 29%, sub media globală de 37%. Printre cele din urmă se numără economii dezvoltate precum

Germania, Franța și Japonia, dar și economii dependente de resurse naturale precum Norvegia, Brazilia și Rusia. Franța a coborât șapte poziții în topul complexității și a înregistrat creștere economică de doar 10%. Germania a pierdut două poziții, cu o creștere a PIB de 20%.

România a urcat noua poziții. Ce urmează?

În cazul României, corelația dintre creșterea complexității și creșterea PIB este puternică. Pe locul 26 din 145 de țări analizate, a urcat noua poziții în ultimul deceniu. În paralel, PIB-ul a crescut cu 83% între 2013 și 2023.

Această evoluție s-a produs datorită fondurilor europene și investițiilor straine semnificative. Soldul investițiilor straine directe a crescut cu 95%, de la 60 de miliarde de euro în 2013 la 118 miliarde în 2023. În industria prelucrătoare, cele mai mari creșteri ale investițiilor s-au înregistrat în sectoare complexe: producerea mijloacelor de transport (+135%) și fabricarea calculatoarelor și produselor electronice (+164%).

Însă proiecțiile sunt ca economia României va crește cu circa 1-2% pe an în anii următori. Exporturile au crescut mai încet decât economia, iar dependența de parteneri și piețe în declin este un semnal îngrijorător. Peste un sfert din exporturile noastre merg către Germania și Franța, iar legăturile cu lanțurile valorice germane în sectorul auto sunt puternice.

Harta către diversificare

Pentru România, analiza Harvard indică oportunități ample. Spre deosebire de Germania, care are nevoie de salturi tehnologice pentru a găsi noi domenii de creștere, România poate avansa prin pași incrementali, valorificând capacitățile deja existente.

Analiza identifică domenii cu potențial, esențiale pentru tranziția energetică și rețelele inteligente, precum echipamentele electrice și mașinile industriale, panouri electrice, motoare și generatoare electrice. Alte segmente promițătoare sunt sectorul feroviar, cel al mașinilor agricole.

Aceste sectoare pot susține creșterea în următorii 5-10 ani. Dar pentru orizontul 2035-2040, trebuie să fie plantate acum semințele unor industrii și mai complexe, cum este cea a circuitelor electronice integrate, deoarece totul, de la inteligența artificială la mașini electrice, se bazează pe aceste componente.

România nu va deveni în următorii 15 ani un producător de cipuri de ultimă generație precum Taiwan, poate însă ținti să devină un jucător relevant în ecosistemul european, concentrându-se pe designul de cipuri și R&D sau atragând investiții în packaging, asamblare și testare, segmente în care sunt disponibile fonduri europene semnificative.

Trei pârguri pentru creșterea complexității

Diversificarea nu se poate face fără un mix de capacități existente și politici publice, iar creșterea complexității economice se sprijină pe trei piloni.

Primul este atragerea de investiții straine care aduc know-how, nu doar locuri de muncă. România a experimentat deja efectul transferului de cunoștințe prin fabricile și centrele de cercetare deschise de companii straine. Acest lucru trebuie continuat, oferind nu doar stimulente, ci și un mediu economic și fiscal stabil și predictibil.

Al doilea pilon este achiziția de know-how prin investiții ale companiilor românești în străinătate. La acest capitol România este mult în urma altor țări europene și chiar a vecinilor. Susținerea campionilor economici naționali în realizarea de achiziții internaționale strategice ar trebui să devină o prioritate.

Al treilea este cultivarea ecosistemului antreprenorial și de startup-uri, care poate genera inovația endogenă de care avem nevoie pe termen lung.

Toate acestea trebuie însoțite de investiții în educație și formare profesională aliniate cu nevoile sectoarelor în creștere.

Dezvoltarea este o alegere, nu o întâmplare

România se afla într-un moment de inflexiune. Evoluția din ultimul deceniu arată că poate urca pe scara complexității economice, însă provocările viitoare, de la reconfigurarea industriei auto la tranziția energetică și la avansul inteligenței artificiale, vor testa capacitatea de adaptare. România are acum capacitățile, oportunitățile și momentul potrivit, întrebarea este dacă va avea viziunea și disciplina de a acționa în direcția bună.